

ID-DIRETTORAT GĦAL KWALITÀ U STANDARDS FL-EDUKAZZJONI
Id-Dipartiment tal-Kurrikulu u l-eLearning
It-Taqsima tal-Assessjar Edukattiv
2013

Mawra sal-Imdina

Fieldwork għall-Flames Sena

maħdum minn

L-Imdina

L-Imdina hija l-Belt prinċipali antika ta' Malta. Din hija waħda mit-tlett ibliet qodma tal-Gżejjer Maltin. Dawn huma l-Imdina, il-Birgu u ċ-Ċittadella.

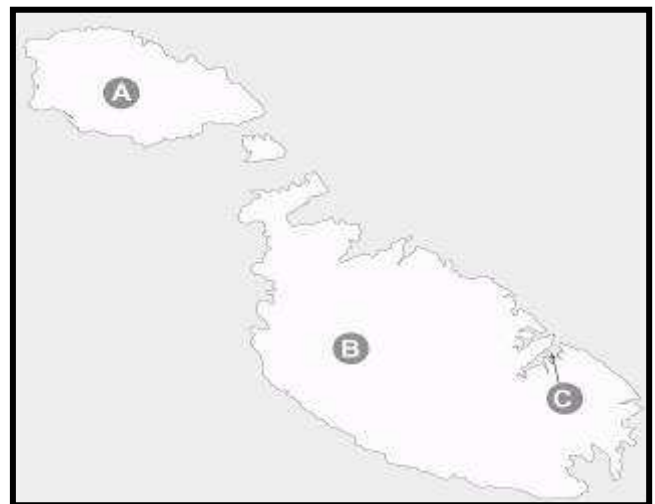
Innota fuq il-mappa l-pożizzjoni strategika tagħha, 'il bogħod mill-baħar.

Ikteb l-ismijiet tat-tlett ibliet skont l-ittra li hemm fil-mappa.

A _____

B _____

Ċ _____

Bħala għajjuna biex tiffamiljarizza ruġek mar-rota ta' dan il-*fieldwork*, ara dokumentarju dwar l-Imdina fuq il-*YouTube*.

Id-dokumentarju huwa maqsum f'żewġ partijiet:

A. https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=0Unkki8zUxY

B. https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=IRER0m7L_Nc

Ir-Rotta tal-*fieldwork*

Ibda minn hdejn il-Bieb Principali tal-Imdina.

L-**IMDINA** kienet u għadha importanti ħafna fl-istorja ta' pajjiżna. Għaliex?

- Fil-Medju Evu l-Imdina kienet iċ-ċentru jew aħjar il-belt kapitali tal-Gżejjer Maltin - din baqgħet hekk sal-wasla tal-Kavallieri ta' San Ġwann f'Malta fl-1530;
- Illum l-Imdina għadha importanti speċjalment minħabba li tigbed lejha kwantità kbira ta' turisti kull sena.

L-Istorja tal-**IMDINA** fil-qosor:

- In-nies ilhom jgħixu f'dawn l-inħawi sa mill-Preistorja.
- Fi żmien il-Ħakma Rumana fuq Malta, hawnhekk kien hawn il-belt kapitali li kien jismha **MELITA**. Melita ta' Żmien ir-Rumani kienet ħafna ikbar mill-Imdina li naraw illum.
- Min ċekken il-belt ta' Melita u dawwarha bis-swar? Ma nafux eżatt; jew l-Għarab jew il-Bizantini; nafu żgur imma li kienu l-Għarab li semmewha **MDINA**.
- Wara l-ġrajja ta' Monroy, ir-Re Alfonso ta' Aragona ta t-titlu ta' **CITTÀ NOTABILE** lill-Imdina.
- Meta l-Kavallieri ta' San Ġwann ġew Malta huma marru joqogħdu l-Birgu; allura l-Imdina ma baqgħetx il-belt kapitali ta' Malta. Fl-1693 għamel terremot qawwi u bosta bini fl-Imdina ġratlu l-ħsara. Wara dan it-terremot il-Gran Mastro De Vilhena u l-perit tiegħu Francois Mondion bnew il-bini sabiħ li naraw l-Imdina illum. Mondion fetaħ ukoll il-Bieb Principali li jidher fl-istampa.
- Illum l-Imdina hija magħrufa bħala l-Belt Siekta.

Wieġeb billi timla l-vojt jew taqta' sing:

(xi risposti tista' ssibhom min-noti li hemm f'pagna 2)

1. Qabel tibda dieġel lejn l-Imdina hemm tabella.

Sib din l-informazzjoni:

F'liema sena sar il-Bieb tal-Imdina? _____.

2. Qabel tidhol mill-Bieb Prinċipali tal-Imdina, ħares lejn ix-xellug, wara ħares ukoll lejn il-lemin.

X'tara meta tħares 'l isfel? (foss, kappella, ċinema, skola).

3. Min fetaħ dan il-Bieb Prinċipali li jidher fl-istampa ta' pagna 1?

i) Ir-Rabtin

ii) Il-Gran Mastru La Valette

iii) Il-Perit Mondion

iv) L-Isqof ta' Malta

Idhol fil-pjazza żgħira li hemm fid-daħla tal-Imdina.

4. Ikteb l-ismijiet tat-tliet qaddisin li hemm fuq il-Bieb Prinċipali tal-Imdina fuq gewwa.

Iktibhom fl-ordni kif qegħdin, mix-xellug għal-lemin.

Agħzel minn dawn li ġejjin: (San Bert, Santa Marija, Sant'Agatha, Santa Ċeċilja, San Anard, San Ġorġ Preca, San Publiju, San Pawl)

a) _____

b) _____

ċ) _____

5. In-naħa tax-xellug, Inti u dieħla mill-**Bieb tal-Imdina** għandek issib lapida tal-irħam imwaħħla mal-ħajt.

Din il-lapida tfakkar meta l-Maltin irvellaw kontra l-Ħakma tal-Francizi. Kien propju hawnhekk li beda l-irvell li wassal biex jitkeċċew il-Francizi minn Malta biex minflokhom ġew l-Ingliži.

Ikteb l-ismijiet ta' tnejn mill-vittmi Maltin ta' dan l-irvell:

i) _____ ii) _____

6. Din il-lapida turina li xi darba l-Gzejjer Maltin kienu maħkuma mill-Francizi. Fil-fatt il-Gzejjer Maltin kienu maħkuma minn ħafna qawwiet u pajjiži barranin. Minbarra l-Francizi semmi, żewġ pajjiži barranin li xi darba kienu jaħkmu fuq il-Gzejjer Maltin:

i) _____ ii) _____

7. Fl-istampa li qed tara fuq il-lemin hemm it-**Torri tal-Għassa**; hawnhekk kont issib il-gwardjani tal-Imdina, dejjem lesti biex iżommu l-ordni fil-belt.

i) Illum dan il-bini huwa magħruf bħala (il-Katidral; il-foss; it-Torri tal-Istandard)

ii) Illum il-ġurnata dan it-torri qiegħed jintuża bħala

_____.

iii) Taħseb li dan it-Torri huwa miżmum fi stat tajjeb, jew huwa mitluq u miżmum fi stat ħazin?

iv) Min taħseb li jista' jgħin biex dan it-Torri u bosta bini ieħor fl-Imdina ikunu restawrati u miżmuma fi stat tajjeb?

Agħzel minn dawn li għejjin: (il-pulizija, il-kunsill lokali, is-soldati, il-ħaddiema tal-banek).

8. Fil-pjazza ta' quddiem it-Torri, tista' tara wkoll palazz sabiħ. Fares sew lejn dan il-palazz, idhol fil-bitħa sabiħa li għandu quddiemu.

Dan il-Palazz huwa mibni fuq stil importanti ħafna, jgħidulu l-ISTIL BAROKK. Stil Barokk huwa stil li fih ħafna disinji u kumplikazzjonijiet.

Fittex din l-informazzjoni fil-bitħa tal-Palazz.

i) Dan il-Palazz inbena (mill-Gran Mastru De Vilhena, mill-Arcisqof ta' Malta, mill-President ta' Malta, mis-Sindku tal-Imdina)

ii) Manoel de Vilhena kien (il-Gran Mastru, il-President, il-Prim Ministru) ta' Malta li rranġa u sebbiħ ħafna l-belt tal-Imdina.

iii) Fl-istess Palazz illum insibu mużew importanti ħafna, dan huwa (il-Mużew il-Kbir, il-Mużew tal-Istorja Naturali, il-Mużew Arkeologiku).

iv) Dan il-mużew huwa importanti ħafna għal Malta għax (fih jaħdmu ħafna wejters, iżuruh ħafna turisti, fih jagħmlu l-eżamijiet tax-xjenza).

9. L-arma li qed tara fir-ritratt tal-lemin hija l-arma tal-Gran Mastru De Vilhena.

Żewġ postijiet fejn tista' tara din l-arma huma:

- Mal-façċata tat-Torri tal-Istandard
- Fuq wara tal-Bieb tal-Imdina
- Mal-Imdina Dungeons
- Mal-Għassa tal-Pulizija
- Taħt il-bust ta' De Vilhena mal-façċata tal-Palazz de Vilhena

Mill-pjazza fejn qegħdin - Pjazza San Publiju, ibqa' niezze fuq il-lemin, minn Triq Inguanez. Għandek issib pjazzetta ħelwa.

10. Hawn insibu l-post fejn jiltaqa' l-Kunsill Lokali tal-Imdina llum.

i) X'jismu dan il-misraħ illum?

ii) Liema uffiċjali minn dawn li ġejjin jiltaqgħu fil-bini tal-Kunsill Lokali?

(is-Sindku, Ministri, kappillani, Kunsilliera, il-Gran Mastru, Kavallieri).

Inkomplu l-fieldwork

Mill-pjazza ta' quddiem il-Kunsill Lokali ibqa' sejjer lejn il-pjazza tal-Katidral; fil-pjazza ħares sew madwarek u innota; fittex l-istampi li ġejjin u irrispondi l-mistoqsijiet dwarhom.

11. Hares lejn dan il-bini li jidher fl-istampa tal-lemin.

i) Illum, fl-Imdina, gewwa dan il-bini nsibu (l-Mużew tal-Katidral, l-Palazz tal-Gran Mastri, l-Iskola tal-Patrijiet ta' San Pawl, l-Armerija)

ii) Dan il-bini fl-antik kien is-Seminarju. Fis-Seminarju jitgħallmu dawk li bi hsiebhom isiru (għalliema, suldati, sorijiet, qassisin). Illum is-Seminarju qiegħed ir-Rabat Malta.

Dur fuq il-lemin u tigi fi Pjazza San Pawl.

12. Fl-istampa tal-lemin jidher il-KATIDRAL ta' Malta.

Il-Katidral huwa l-knisja prinċipali tad-Djoċesi Maltija.

Il-Katidral ta' Malta huwa ddedikat lil (San Pawl, Santa Marija, San Pietru, Sant'Agata).

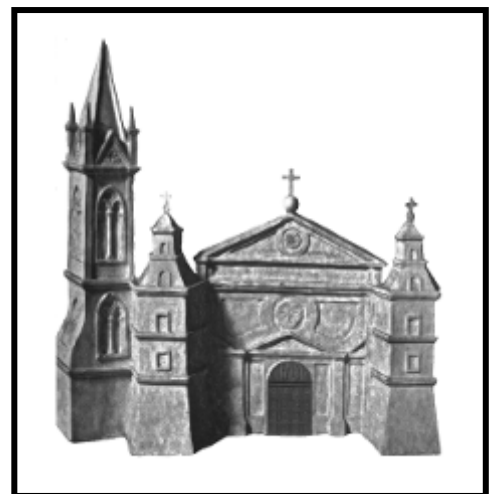

Fl-1693 kien sar terremot Malta. Il-Katidral garrab h̄sarat kbar. H̄ares lejn ir-ritratt li hawn fuq il-lemin. Juri mudell tal-Katidral kif kien qabel it-terremot. Qabbel bejn il-Katidral kif inhu illum u kif kien dak iż-żmien.

Semmi **Żewġ** tibdiliet li tista' tinnota.

i) _____

ii) _____

Innota li l-pjazza ta' quddiem il-Katidral jismha **PJAZZA SAN PAWL**. *Itla' l-pjazza kollha - dahrek lejn il-Katidral - imbagħad ikser lejn il-lemin; it-triq li qbadt jismha Triq Villegaignon; fuq ix-xellug ta' Triq Villegaignon issib il-Knisja Tal-Karmnu)*

13. Il-Knisja tal-Madonna tal-Karmnu:

Hawnhekk, fl-1798, meta Malta kienet maħkuma mill-Francizi, il-Maltin raw lill-Francizi se jisirqu d-damask. Il-Maltin tant irrabjaw li bdew jiggieldu lill-Francizi biex ikeċċuhom minn Malta. Damu sentejn jiggieldu sakemm irnexxielhom ikeċċu lill-Francizi.

L-istatwa li hemm fil-kantuniera turi (lill-Madonna tal-Karmnu, Sant'Agatha, Santa Tereza).

*Kompli miexi Triq Villegaignon - kif taqbez il-Knisja tal-Karmnu, tara Palazz sabiħ bit-twiegi mibnija fuq stil Sikulu-Normann; dan il-Palazz jismu **PALAZZO FALSON**.*

14. PALAZZO FALSON:

Palazzo Falson kienet dar privata li llum qiegħda f'idejn il-FONDAZZJONI PATRIMONJU MALTI. Għal żmien twil kienet id-dar privata tal-Kaptan Gollcher - dan twieled fl-1889 u miet fl-1962. Kien il-Kaptan Gollcher li laqqam din id-dar id-**DAR NORMANNA**. Bosta turisti llum iżuru din id-dar biex jammiraw il-Kċina, l-Istudju, l-Armerija, is-Salott, il-Kamra tal-Ikel, il-Librerija u bosta kmamar interessanti oħra.

TPENĠIJA: Sib xi ħaġa interessanti li qed tara madwarek u pengiha fil-kaxxa li ġejja. Tista' tpenġi xi tieqa, pum ta' bieb, ħabbata, gallarija, jew affarijiet oħra. Wara iktib ***Kepxin*** ħdejn l-oġġett li penġejt.

*Ir-ritratt jurina triq dejqa fl-Imdina. Probabbli rajt ħafna bħal din it-triq inti u ddur ġewwa l-Imdina waqt dan il-fieldwork. It-toroq dojoq nistgħu nsejñulhom **KARATTERISTIKA** tal-Imdina.*

15. Liema minn dawn li ġejjin jistgħu jissejñu karatteristiċi tal-Imdina?

Immarka minn dawn:

☐	Post fejn niltaqgħu ma' ħafna turisti.
☐	Darba kien hemm is-Seminarju.
☐	Insibu l-akbar ċinema ta' Malta.
☐	Djar mibnija fuq stil antik.
☐	Hemm ħafna garaxxijiet għax-xarabanks.
☐	Toroq dojoq.
☐	Bosta ġonna.
☐	Insibu l-Katidral.

*Kompli miexi lejn il-**Wesgħa ta' Sant'Agata**, jew kif inhi magħrufa **Bastion Square** (il-**Pjazza tas-Sur**). Hawnhekk issib pjazza ħelwa. Tista' wkoll timxi ftit matul is-swar tal-Imdina.*

16. Fares minn fuq is-swar tal-Imdina. Bil-għajnuna tal-għalliem/a iktab l-ismijiet ta' tliet ibliet li qed tara minn fuq is-swar:

i) _____ ii) _____ iii) _____

Minn fuq is-swar, erga' lura u ikser fuq il-lemin, in-naħa ta' Casa Del Tesoriere, u kompli miexi. Hemmhekk issib Triq l-Imħażen. Imxi 'l isfel fi Triq l-Imħażen, imxiha kollha sakemm tiġi fi Pjazza tal-Mina tal-Griegi. Oħroġ mill-Imdina billi tgħaddi minn Bieb il-Griegi.

17. X'hin toħroġ minn Bieb il-Griegi tiġi (fil-foss, fil-Pjazza tal-Katidral, s-Sigġiewi).

18. Taħt dawn iż-żewġ ritratti, iktab: **IL-BIEB PRINCĪPALI** u **BIEB IL-GRIEGI**.

19. Liema hu l-eqdem, il-Bieb Principali jew Bieb il-Griegi?

B'hekk gejna fit-tmiem tal-fieldwork tagħna.

*Nittama li ħadtu gost tagħmluh u tgħallimtu bosta affarijiet
interessanti fuq l-Imdina*

Mid-Dokument SSAR – HANDBOOK numru 4 FIELDWORK

L-istudenti tal-Hames Sena Primarja għandhom jagħmlu *fieldwork* go **wahda** mill-bliet antiki li ġejjin:

- L-Imdina
- Il-Birgu
- Iċ-Ċittadella

Id-Dipartiment tal-Kurrikulu u *e-Learning* hejja sett noti biex jintużaw waqt il-*fieldwork*. Dawn in-noti, minbarra li tpoġġew fuq il-Fronter, qed jiġu stampati u mqassma lil kull student/a tal-Hames Sena.

Filmati qosra dwar l-ibliet il-qodma tpoġġew fuq il-*YouTube* biex l-għalliema u l-istudenti jkun jistgħu jiffamiljarizzaw ruħhom mal-postijiet ta' nteress imsemmija u mar-rotta li jsegwi l-*fieldwork*. Il-*fieldwork* għandu jitlesta sal-aħħar ta' Jannar u jiġi assessjat mill-għalliema tal-Hames Sena fuq il-kriterji li ġejjin:

	Kriterji għall-Assessjar	Marki - massimu ta' 20
a.	partecipazzjoni, il-ħila li ssegwi l-istruzzjonijiet	5
b.	ħiliet ta' osservazzjoni, identifikar u irrekordjar	5
ċ.	l-interpretazzjoni tal-informazzjoni miġbura	5
d.	Il-prezentazzjoni tad-dokument finali	5
	TOTAL	20

Il-*fieldwork* jiġi assessjat minn massimu ta' 20 marka. Il-marka tal-*fieldwork* tiffirma parti mill-marka finali tal-Istudji Soċjali fil-karta tal-eżami ta' nofs is-sena.

Tony Pace

Uffiċjal Edukattiv Primarja

Marthese Mugliett

Għalliema tal-Hames Sena

Hajr lil:

Edward Gilson

Tpengija fil-qoxra ta' quddiem:

Carmen Aquilina

Pubblikazzjoni:

EAU - DQSE